

Література

1. Кримінальний кодекс України: наук.-практ. коментар / за заг. ред. В.В. Сташиса, В.Я. Тація. – К.: Концерн «Видавничий дім «Ін Юре», 2008. – 1196 с.
2. Закалюк А.П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика. Кн. 1: Теоретичні засади та історія української кримінологічної науки. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. – 424 с.
3. Камлик М.І., Невмержицький Є.В. Корупція в Україні. – К., 1998. – 187 с.
4. Коррупция: политические, экономические, организационные и правовые проблемы. Сборник материалов Международной научно-практической конференции (г. Москва, 9-10 сентября 1999 г.) / Под ред. В.В. Лунеева. – М.: Юрист, 2001. – 429с.
5. Костенко О.М. Проблема № 1 сучасної цивілізації (в українському контексті): монографія. – Черкаси: СУЕМ, 2008. – 112с.
6. Мельник М.І. Корупція – корозія влади (соціальна сутність, тенденції та наслідки, заходи протидії): Монографія. – К., 2004. – 400 с.
7. Офіційний веб-сайт МВС України. – Режим доступу: <http://www.mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/publish/article/233004>

Анотація

Шведова Г.Л. Окремі кримінологічні проблеми корупційної злочинності в українському суспільстві. – Стаття.

У межах статті розглянуто феномен корупційної злочинності в українському суспільстві, досліджено окремі політичні та кримінологічні проблеми її поширення.

Ключові слова: корупційна злочинність, суспільство, правоохоронні органи, політичний аспект корупції.

Summary

Shvedova G.L. Separate criminology problems of corruption criminality in Ukrainian society. – Article.

In this article the author considers the phenomenon of the corruptional criminality in the Ukrainian society, it's different political and criminological aspects.

Key words: corruption crime, society, law enforcement, political aspect of corruption.

УДК 343.96343.352(73)

А.П. Слободзян

ПРОТИДІЯ КОРУПЦІЇ СЕРЕД ПРЕДСТАВНИКІВ УРЯДУ США

Протидія корупції сьогодні є одним з основних завдань у багатьох європейських державах. Сучасна кримінальна політика України потребує посилення боротьби з корупційними злочинами, оскільки, згідно з даними глобальної коаліції проти корупції Transparency International за 2009 рік, Україна посідає 146 місце серед 180 держав [1], що порівняно з 2008 роком (118 місце) свідчить про постійне зростання кількості правопорушень даної категорії та майже повну відсутність боротьби з ними. Це пов'язано насамперед із недосконалістю кримінально-правового підґрунтя системи протидії корупційним злочинам. Чинним Законом України «Про боротьбу з корупцією» передбачено лише адміністративну відпові-

дальність. Питання ж про кримінальну, адміністративну, дисциплінарну та цивільно-правову відповідальність за корупційні діяння та правопорушення, пов'язані з корупцією, порушуються в новому Законі України «Про засади запобігання та протидії корупції» [2, с. 22].

Новостворений Закон підготовлено з урахуванням вимог Конвенції ООН проти корупції. Зокрема, Закон доповнює Кримінальний кодекс України (КК України) новим розділом про корупційні злочини у сфері службової діяльності юридичних осіб приватного права. Такий підхід відповідає міжнародним стандартам. Оскільки відповідальність за корупцію осіб, уповноважених на виконання функцій держави та органів місцевого самоврядування, повинна бути більш жорсткою, ніж за корупцію у приватному секторі, ці норми викладено в Законі України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення». Звичайно, він містить низку недоліків концептуального характеру, та все ж створено основу для подальшої роботи над вдосконаленням антикорупційного законодавства в Україні.

Корупція не є проблемою виключно якої-небудь окремої держави, і тому європейським країнам потрібно об'єднати зусилля для накопичення досвіду та обговорення найбільш ефективних методів роботи, що є ключовим фактором у протидії корупції. Зокрема, хотілося б зазначити, що зарубіжні країни, які досягли позитивних зрушень в протидії корупції, упродовж багатьох років напрацьовували відповідні правові засоби для цього.

Основні міжнародно-правові норми та принципи у протидії такому суспільному явищу, як корупція, закладено в міжнародних документах ООН та Ради Європи, відповідно до яких здійснюється діяльність державних та інших органів країн світу.

До того ж потрібно пам'ятати про ефективні результати комплексного застосування таких правових засобів, як конституційні, кримінально-правові, міжнародно-правові, публічні та інші. Такий шлях обрали США, Франція, Словенія, Польща та інші європейські держави, в яких рівень корупції на сьогодні значно знизився. Так, за даними глобальної коаліції проти корупції Transparency International за 2009 рік, США посідає 19 місце, Франція – 24, Словенія – 27, Польща – 49. А такі країни, як Нова Зеландія, Данія, Сінгапур, Швеція, Швейцарія, Фінляндія, Нідерланди, Австралія, Канада та Ісландія, увійшли до десятки найменш корумпованих.

Більш детально хотілося б розглянути досвід США. Так у Кодексі США підкупу присвячено Розділ 11 «Підкуп, незаконні доходи і конфлікт інтересів» [3], який стосується норм кримінального права та процесу. У цьому Кодексі власне скоєнню злочинів представниками законодавчої та виконавчої влади присвячено ст.ст. 201, 203, 205, 207, 208, 209. Предметом підкупу, відповідно до ст. 201 титулу 18 Кодексу законів США, може бути як матеріальна цінність, так і нематеріальна. Згідно зі ст. 201, підкуп умовно можна розподілити на пасивний та активний.

Пасивний підкуп полягає в тому, що в обмін на незаконні службові діяння чи бездіяльність посадова особа вимагає прямо чи опосередковано як підкуп

яку-небудь цінність особисто для себе або ж для іншої особи (організації). Тобто покарання передбачене і в тому разі, коли не існує особистої вигоди для особи, яка надає певні послуги.

Кримінальну відповідальність за пропозицію, обіцянку та дачу хабара в обмін на здійснення незаконних дій посадовою особою називають активним підкупом.

За різні корупційні діяння законодавством США передбачено штрафи в потрібному розмірі вартості хабара, або ж позбавлення волі на строк до п'ятнадцяти років, або ж і перше й друге в сукупності, а за обтяжуючих обставин – позбавлення волі на строк до двадцяти років [4, с. 271-275].

На сьогодні ж вітчизняне законодавство, притягуючи до відповідальності за провокацію хабара (ст. 370 КК України), встановлює покарання обмеженням волі на строк до п'яти років або позбавленням волі від двох до п'яти років. А відповідно до Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення», цей злочин каратиметься ще й «штрафом від двохсот п'ятдесяти до п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян». А ось одержання хабара (ст. 368 КК України) карається штрафом від семисот п'ятдесяти до однієї тисячі п'ятсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян – залежно від тяжкості злочину або позбавленням волі на строк від двох до дванадцяти років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років та з конфіскацією майна.

Важливою нормою у законодавстві США є покарання за давання та отримання нагороди за будь-які послуги, що належать до обов'язків посадової особи (ст. 203 Кодексу США). Оскільки, відповідно до американського законодавства, чиновник може отримати заохочення лише від держави. Покарання за порушення цієї норми – штраф, або позбавлення волі до двох років, або сукупність покарань [3].

Згідно із законодавством США, до кримінальної відповідальності притягуються посадовці, які вимагають (приймають) майнові блага для сприяння у влаштуванні на державну службу (ст. 211 Кодексу США). За цей злочин особа карається позбавленням волі на один рік або штрафом у розмірі отриманої суми чи сукупності покарань. В жодному з чинних нормативно-правових актів України не відмічається таке обмеження, між тим новим Законом України «Про засади запобігання та протидії корупції» встановлено обмеження щодо неправомірного сприяння призначенню на посаду особи, яка не має переваг перед іншими кандидатами (п. б п. 1 ч. 1 ст. 4).

Привертає увагу, зокрема, те, що державні службовці США, які, користуючись своєю посадою, представляють інтереси будь-якої особи, в справах проти США несуть кримінальну відповідальність (ст. 205 розділу 11 титулу 18 Кодексу законів США).

У США посадові особи притягуються до кримінальної відповідальності за саме отримання грошей від осіб (організацій), не обов'язково здійснюючи при цьому якісь дії чи бездіяльність. У ст. 209 титулу 18 Кодексу США вказано, що заробітна плата державних чиновників і службовців виплачується тільки

державою [3]. За порушення цього правила встановлено відповідальність до п'яти років позбавлення волі, або ж штраф у розмірі отриманої суми, або сукупність покарань (ст. 216 титулу 18 Кодексу США).

Наявність таких норм має вирішальне значення для притягнення до відповідальності посадових осіб за корупційні діяння.

До того ж у США діють Кодекс етичної поведінки Сенату Конгресу США 1989 року та Кодекс етичної поведінки членів Палати Представників Конгресу США 1977 року. Чинність вказаних актів поширюється як на членів Конгресу, так і на працівників апарату [5, с. 163].

Відтак, використання досвіду США при доопрацюванні антикорупційного законодавства в Україні матиме позитивний вплив на вдосконалення системи протидії корупції. У США запобігання корупції полегшується тим, що в обвинуваченого фактично не існує прецедентів, які б давали змогу посадовим особам уникати покарання за корупційну поведінку. Будь-яка посадова особа, зокрема й президент країни, може бути притягнута до кримінальної відповідальності, хоч і в особливому порядку, після відсторонення від посади [6]. Можна зробити висновок, що важливим для участі України в європейських інтеграційних процесах є співробітництво на міжнародному рівні з метою запобігання та протидії таким злочинам у сфері службової діяльності осіб, уповноважених на виконання функцій держави.

Література

1. Transparency International. Corruption Perceptions Index 2009 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.transparency.org/policy_research/surveys_indices/cpi/2009/cpi_2009_table.
2. Про засади запобігання та протидії корупції [Текст]: офіц. текст: за станом на 11 червня 2009 року №1506-VI. – К.: Парламентське вид-во, 2009. – 63 с.
3. U.S. Code [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.law.cornell.edu/uscode/html/uscode18/usc_sup_01_18_10_I_20_11.html.
4. Романюк Б.В. Міжнародні правові акти та законодавство окремих країн про корупцію. [Текст] / Б.В. Романюк, М.І. Камлик. – К. : Школяр, 1999. – 480 с.
5. Никифоров Б.С. Современное американское уголовное право. [Текст] / Б.С. Никифоров, Ф.М. Решетников. – М.: Наука, 1990. – 256 с.
6. Денисов С.А. Опыт Соединенных Штатов Америки в борьбе с коррупцией [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://law.edu.ru/doc/document.asp?docID=1196375>.

Анотація

Слободзян А.П. Протидія корупції серед представників уряду США.
– Стаття.

Сучасна кримінальна політика України потребує посилення боротьби з корупційними злочинами. Це пов'язано насамперед із недосконалістю кримінально-правового підґрунтя системи протидії корупційним злочинам.

Використання досвіду США при доопрацюванні антикорупційного законодавства в Україні матиме позитивний вплив на вдосконалення системи протидії корупції.

Ключові слова: корупція, боротьба з корупційними злочинами, антикорупційне законодавство США.

Summary

Slobodzyan A.P. Counteraction to the corruption among the representatives of government of the USA. – Article.

The modern criminal politic of Ukraine needs to strength fighting with the corruption crimes. Firstly it concerns with imperfect base of criminal system in Ukraine.

Working with USA experience in the sphere of fighting with corruption crimes will give a positive result. But it's crucial to improve our anticorruption litigation and then mix it with the experience of USA.

Key words: corruption, fighting with corruption ocrimes, anti-corruption legislation in USA.

УДК 343.9:343.352

І.П. Андрушко

КОНФЛІКТ ІНТЕРЕСІВ: ПОНЯТТЯ, ПИТАННЯ ВРЕГУЛЮВАННЯ

У статті 8 Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти корупції 2003 року зазначено, що кожна Держава-учасниця прагне застосовувати, у рамках своїх інституціональних і правових систем, кодекси або стандарти поведінки для правильного, добросовісного й належного виконання державних функцій своїми державними посадовими особами та, у належних випадках і згідно з основоположними принципами свого внутрішнього права, запроваджувати заходи й системи, які зобов'язують державних посадових осіб надавати відповідним органам декларації, *inter alia*, про позаслужбову діяльність, заняття, інвестиції, активи та про суттєві дарунки або прибутки, у зв'язку з якими може виникнути конфлікт інтересів стосовно їхніх функцій як державних посадових осіб. Крім того, згідно зі ст. 12 названої Конвенції, серед заходів, які кожна Держава-учасниця має вживати для запобігання корупції в приватному секторі, названо запобігання виникненню конфлікту інтересів шляхом установлення обмежень, у належних випадках й на обґрунтований строк, стосовно професійної діяльності колишніх державних посадових осіб у приватному секторі після їх виходу у відставку або на пенсію, якщо така діяльність або робота безпосередньо пов'язана з функціями, що такі державні посадові особи виконували в період їх перебування на посаді або за виконанням яких вони здійснювали нагляд (підпункт «е» пункту 2 статті 12).

Таким чином, у Конвенції ООН проти корупції йдеться про вживання Державами-учасницями заходів щодо запобігання виникненню конфлікту інтересів у державних посадових осіб та професійної діяльності таких осіб у приватному секторі після їх виходу у відставку або на пенсію. При цьому у Конвенції відсутнє визначення поняття «конфлікт інтересів». У Кримінальній Конвенції про боротьбу з корупцією Ради Європи від 27 січня 1999 року не міститься положень про заходи щодо запобігання виникненню діяльності посадових осіб.